

SAVAŞ SUÇLARI ULUSLARARASI MAHKEMESİ

Doç. Dr. Türkkaya ATAÖV

Savaş Suçları Uluslararası Mahkemesi 2 - 10 Mayıs 1967'de Stockholm'da yaptığı toplantıda Amerika Birleşik Devletleri Hükûmeti (ve Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Kore Hükûmetleri)'nin devletler hukuku uyarınca saldırı fiillerinde bulduklarına ve tamamen sivil nitelikteki hedefleri bombalayarak savaş suçları işlediklerine oybirliğiyle karar vermiştir. Dünya kamu oyununda büyük ilgi uyandıran bu olay üstünde durmak gereklidir.

Burada hem saldırı, hem savaş suçu söz konusudur. Savaşta savaştan devletlerin savaş hukuku çerçevesinde işleyecekleri fiillerden ötürü suçlu olamayacakları, fakat savaş hukuku kurallarına aykırı hareket edenlerin cezalandırılacakları mâlûmdur.¹ Yenilgiye uğrayan savaş suçlularının cezalandırılmaları çok eski zamanlarda da görülmüştür.² Devlet yöneticileri de dahil olmak üzere, savaş suçu işleyenlerin sorumlu tutulmaları Birinci Cihan Savaşı sırasında da tasarlanmıştır.³ 1919 Versailles Andlaşmasında da savaş suçlularının cezalandırılmalarıyla ilgili maddeler vardı.⁴ Fakat Versailles Andlaşmasının ilgili hükümleri uygulanmamış, Alman Hükûmeti bazı suçluları yargılama işini kabullenmiş, onların çoğunu da beraat ettirmiş, verdiği cezalarsa pek hafif olmuştu. İkinci Cihan Savaşı sırasında savaş kurallarına aykırı hareketler çoğaldığından

1. Seha L. Meray, *Devletler Hukukuna Giriş*, C. II, Ankara, S. B. F., 1965, s. 586.
2. Robert K. Woetzel, *The Nuremberg Trials in International Law*, Rev. ed., London, Stevens, 1962, s. 17 - 39. A. B. D. mahkemelerinde de alınan bazı kararlar devletler hukukuna aykırı hareket eden bazı kişileri, bu fiilleri yasaklayan daha önce kabul edilmiş kanunlar olmamasına rağmen, cezalandırmıştı. J. B. Moore, *Digest of International Law*, Washington, Government Printing Office, 1906, C. V, s. 65; C. 7, s. 880.
3. J. W. Garner, «Punishment of Offenders Against the Laws and Customs of War,» *American Journal of International Law*, (bundan sonra *AJIL* diye anılacak) C. XIV (1920), s. 90 - 94.
4. M. 227 - 230. *Supplement to the American Journal of International Law*, C. XIII (1919), s. 250 - 251.

daha 20 Ekim, 1943'de Birleşmiş Milletler Savaş Suçları Komisyonu kurulmuş olup 1 Kasım 1943 Moskova Bildirisi de Müttefiklerin savaş suçlularını cezalandıracağını ilân ediyordu.⁵ Almanya'nın tesliminden sonra, 8 Ağustos 1945'de, A.B.D., Sovyetler Birliği, İngiltere ve Fransa Londra'da imzaladıkları bir andlaşmayla⁶ savaş suçlularını yargılayacak mahkemenin teşekkül tarzı, uygulayacağı hukuk ve izleyeceği usulü tespit ettiler.⁷ Mahkemenin kazasına giren suçlar Londra Andlaşmasına ek Statünün 6'ncı Maddesinde (a) barışa karşı suçlar, (b) savaş suçları ve (c) insanlığa karşı suçlar olmak üzere, üç grup halinde belirtilmekteydi. Statüde, itham olunanların devlet başkanı ya da yüksek rütbeli memur olmalarının (M. 7) ya da bir üstün emrine itaat etmiş olmalarının (M. 8) kendilerini, suçlu bulunurlarsa, cezalandırılmaktan kurtaracağı belirtilmekteydi. Nüremberg sanıklarının «işgâl ettikleri ülkelerde halkın hayat seviyesini düşürmek, açlığa sebep olmak,⁸ «verem gibi tedavi edilmeyen hastalıkların yayılmasını sağlamak,⁹ «işgâl ettikleri ülkenin ekonomisine hâkim olmak...şehirleri, kültürel anıtları...bombalamak»¹⁰ ile itham edilmiş olduklarını ve bütün bunların da savaş suçlarından sayıldıklarını hatırlamak gerekir. Gene Nüremberg'de sanıklar «savaş tutsaklarını öldürmek ve onlara yeterli yiyecek, barınak, giyecek ve ilâç vermeyip ilgi göstermemek yoluyla kötü muamele etmek; onları insanlığa sığmayan koşullar altında çalışmaya zorlamak; işkence etmek...»¹¹ ile de suçlanmışlardı. Nüremberg¹² ve Tokyo¹³ mahkemelerinde verilen cezalar malûmdur. Suçları belirli coğrafi bölgelerle sınırlı olanların da ayrıca yargılandıkları bilinmektedir.¹⁴

Nüremberg Statüsünde saldırı savaşları barış aleyhinde cinayet olarak kabul ediliyordu. Nüremberg Askerî Mahkemesi de Bri-

5. Winston Churchill, *Closing the Ring*, Boston, Houghton Mifflin, 1951, s. 296-298.

6. *Supplement to the AJIL*, C. XXXIX (1945), s. 257 v.d.

7. Faruk Erem, *İnsanlığa Karşı Suçlar (Génocide)*, Ankara, Hukuk Fakültesi, 1948, s. 7.

8. *Trial of the Major War Criminals before the International Military Tribunal, Nuremberg, 14 November 1945 - 1 October 1946*, Nuremberg, 1947, C. I, s. 55.

9. *Ibid.*, C. VI, s. 48.

10. *Ibid.*, C. I, s. 55.

11. *Ibid.*, s. 52.

12. Q. Wright, «The Law of the Nuremberg Trial,» *AJIL*, C. 41, No. 1 (January 1947), s. 38 - 73.

13. A. S. Comyns Carr, «The Judgment of the International Military Tribunal for the Far East,» *The Grotius Society*, C. 34 (1948), s. 141 - 151.

14. W. B. Cowles, «Trial of War Criminals (Non - Nuremberg),» *AJIL*, C. 32 (1948), s. 299 - 319.

and - Kellogg Paktının imzalanmasıyla saldırı savaşlarının uluslararası cinayet sayılmış olduğu görüşünü benimsemiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu da 21 Kasım 1947 tarihli kararıyla mahkeme Statüsünde ve mahkeme kararlarında tanınmış olan devletler hukuku ilkelerini şekillendirmek görevini Devletler Hukuku Komisyonuna tevdi etmişti. Bu komisyonun Nüremberg ilkelerini formüle eden ve 12 Aralık 1950'de B.M. Genel Kurulunca kabul edilen raporunda herhangi bir kimsenin devletler hukukunu ihlâl fiilinden ötürü cezalandırılabileceği, bu fiilin iç hukuka göre cezalandırılmamasının kişiyi sorumluluktan kurtaramayacağı, uluslararası suç işleyen kişinin Devlet Başkanı ya da yüksek rütbeli bir memur olması ya da üstün emir almasının sorumluluğu ortadan kaldırmadığı ve barışa ve insanlığa karşı suçlarla savaş suçlarının devletler hukuku suçları olup cezalandırılacağı belirtilmekteydi.¹⁵ Gene Genel Kurul 12 Aralık 1952'de aldığı kararla bir Uluslararası Cezaî Kazâ Komisyonu kurmuş olup bu komisyon 20 Ağustos 1953'de bir Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü tasarısı kabul etmiştir.

Nüremberg Mahkemesinde Amerikan yargıcı Robert H. Jackson şöyle demişti: «Ve açık söyleyeyim ki, bu kanun ilk önce Alman saldırganlarına karşı uygulanmaktaysa da, kanun, faydalı bir amaç hizmet edecekse, burada şimdi karar yerinde oturanlar da dahil olmak üzere, herhangi bir ulusun girişebileceği saldırıyı da takbih etmelidir.»¹⁶ Eğer bazı hareketler ve andlaşmaların ihlâli suçsa, bunu ister Amerika, ister Almanya yapsın, suç olacaktır. Amerika, nihayet, İkinci Cihan Savaşından bu yana tam yirmi - bir yıldır (1946 - 1967) yabancılara karşı kanlı bir kurtuluş savaşı vermekte olan Vietnam halkına karşı giriştiği fiillerden ötürü insanlığın vicdanında tepkiler yaratmağa muvaffak olarak bir mahkemede yargılandı ve suçlu bulundu. Bu bir çeşit Dâvud - Câlut mücadelesini dünya kamu oyu adına değerlendirip karar bağlayan bu mahkeme şu kişilerden kurulmuştu: Batı Almanya'da Marburg Üniversitesi Siyaset Enstitüsü Direktörü ve Siyaset Profesörü Wolfgang Abendroth; 1933'de Nazi rejiminden kaçan Alman yazarı Gunther Anders; Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili, eski Devletler Hukuku Doçenti Dr. Mehmet Ali Aybar; Roma Üniversitesi Sosyoloji Profesörü ve milletvekili Lelio Basso; Fransız sosyal tarihçisi ve edebiyatçı Simone de Beauvoir; Amerikan insan hakları savaşçısı Courtland Cox; İngiliz sendikacısı Lawrence Daly; Belgrat

15. *Yearbook of the United Nations: 1950*, New York, United Nations, 1951, s. 846.

16. *Trial of Major War Criminals, op. cit.*, C. II, s. 154.

Üniversitesi Modern Tarih Profesörü Vladimir Dedijer; *Liberation* dergisi yayın müdürü Amerikalı yazar David Dellinger; Polonya asıllı tarihçi Isaac Deutscher; Kübalı Melba Hernandez; Filipinli Yazarlar Ulusal Örgütü Başkanı şair Amado Hernandez; Pakistan'da ana muhalefet partisi olan Batı Pakistan Ulusal Halk Partisi Genel Sekreteri Mahmud Ali Kasuri; Japon İnsan Hakları Birliği Başkan Yardımcısı ve Tonkin Körfezi olayı (Ağustos 1964) araştırma kurulu başkanı Kinju Morikawa; Demokratik Toplum İçin Öğrenciler Derneği Başkanı Amerikalı romancı Carl Oglesby; Fransız filozofu Jean Paul Sartre; Paris Üniversitesinde matematik profesörü Laurent Schwartz.

Mahkeme kararının ilk yarısı şöyledir:¹⁷

SAVAŞ SUÇLARI ULUSLARARASI MAHKEMESİ

Londra'da 15 Kasım 1966'da kabul etmiş olduğu programında yer almış bulunan aşağıdaki iki sorunu Stockholm'da 2-10 Mayıs 1967'de yaptığı toplantıda incelemiştir:

«Amerika Birleşik Devletleri Hükûmeti (ve Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Kore Hükûmetleri) tarafından devletler hukuku uyarınca saldırı fiilleri işlenmiş midir?»

«Tamamen sivil nitelikte hedefler ve özellikle hastahaneler, sanatoryumlar, banyolar, v.b. bombardıman edilmiş midir? Edilmişse, ne ölçüde?»

Vietnam Demokratik Cumhuriyetinin yetkili temsilcilerini dinledikten ve kendine gönderilmiş çeşitli çağrılara rağmen Amerika Birleşik Devletleri Hükûmetinin görüşünü bildirmesini resmen reddettiğini kaydettikten sonra;

Birçok raportörleri, uzmanları ve aralarında bizzat mahkemece Vietnam'a gönderilmiş olanlar da bulunan birçok tanıkları ve savaşın kurbanı Vietnam yurddaşlarını dinledikten sonra;

Birçok yazılı, fotografik ve sinematografik belgeler, birçok kanıtlarla bilgi edindikten ve bütün bu belgelerin yayınlanmasını kararlaştırdıktan sonra;

M. Lelio Basso'nun, Mahkeme için çok değerli olan, özetleyici raporunu dinledikten sonra;

Mahkeme aşağıdaki kararı alma durumunda olduğu kanısına varmıştır:

Birinci Soruna İlişkin Olarak :

Uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanılması birçok uluslararası andlaşma ile yasaklanmıştır; bunlar arasında başlıcası Briand-Kellogg Paktı diye anılan 1928 tarihli Paris Paktıdır.

Birleşmiş Milletler Andlaşması 2'inci Maddesinde aynı ilkeyi İkinci Cihan Savaşının hemen ertesinde resmen tekrarlamaktadır.

17. Yazı içinde sekiz punto ile dizilen metin mahkeme kararıdır. Bu kararın Fransızca metninden çevirisinde yardımlarından ötürü sayın Prof. Seha L. Meray'a teşekkür ederim.

Nüremberg Mahkemesinin 6'ncı Maddesi, barışa karşı suçlar olarak, «bir saldırı savaşının ya da andlaşmalar, garantiler ya da uluslararası andlaşmaların çiğnenmesi suretiyle ortaya çıkan bir savaşın yönetimi, hazırlanması ve başaltılması, ya da bu eylemlerden herhangi birinin gerçekleştirilmesi için kararlaştırılmış bir plân ya da komploya katılma»yı belirtmektedir.

Nihayet, Birleşmiş Milletler'in Aralık 1960 tarihli kararının da belirttiği gibi, ulusal bağımsızlığın, egemenliğin, ülkelerin bütünlüğüne saygı gösterilmesinin bütün halkların temel hakları arasında olduğunu ve bu temel haklara karşı yapılacak ihlallerin bir halkın ulusal varlığına karşı işlenmiş suçlar sayılabileceğini hatırlamak gerekir.

Vietnam halkının bağımsızlığını ve ulusal varlığını elde edişi 2 Eylül 1945'de olmuştur. Bu bağımsızlık eski sömürgeci devletçe tehlikeye düşürülmüştür. O zaman, girişilmiş olan ulusal kurtuluş savaşı Vietnam ordusunun zaferiyle sonuçlanmıştı.

Bu anlaşmazlığa son vermek amacıyla güden 20 ve 21 Temmuz 1954 Cenevre Andlaşmaları Vietnam'da herkesin, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin, saygı gösterme zorunda olduğu bir hukukî durum yaratmıştır. Bu anlaşmalar Vietnam'a sağlanmış olan garantileri, bağımsızlığı, ülke birliği ve bütünlüğünü tanımıştır (Nihâi Bildiri'nin 6 ve 7'nci Maddeleri). Bir ayırma çizgisi 17'nci Enlem hizasında ülkeyi ikiye bölmekteyse de, başlıca amacının askerî sorunları çözümlenmek olan bu ayırmanın geçici bir nitelik taşıdığı «ve asla siyasal ya da ülkesel bir sınır meydana getirir biçimde yorumlanmayacağı» kesinlikle belirtilmiştir (Nihâi Bildiri'nin 6'ncı Maddesi).

Cenevre Andlaşmaları ülkenin bütünlüğünde Temmuz 1956'da, uluslararası bir komisyonun denetimi altında genel seçimlerin yapılacağını ve bu konuya ilişkin olarak Temmuz 1955'ten itibaren iki bölgenin yetkili temsilcileri arasında danışmalara girişilmesi gerektiğini öngörmüştür.

Cenevre Andlaşmaları, daha önceki düşmanlık eylemleri sırasında faaliyetleri yüzünden herhangi bir kimseye ve örgüte karşı misillemeye ya da ayırdedici işlemlere girişmeyi yasaklamaktadır (Silâh Bırakışımı Sözleşmesinin 17'nci Maddesi). Cenevre Anlaşmaları her iki bölge içine yeni askerî birlikler, askerî personel, yeni silâhlar ve mühimmat sokulmasını, askerî üsler kurulmasını (Silâh Bırakışımı Sözleşmesinin 16'nci Maddesi) ve Vietnam'ın ittifaklara alınmasını (Nihâi Bildiri'nin 9'uncu Maddesi) kesin olarak yasaklamaktadır.

Vietnam'da bir barış düzeni yaratmak amacıyla güden bu hukukî durum, yukarıda sözü edilen Cenevre Anlaşmalarının çeşitli hükümlerinin ardarda ihlalleri yüzünden ortadan kalkmış ve yerini bir savaş durumuna bırakmıştır.

Aşağıda açıklanacak nedenlerle mahkeme, bu ihlallerin ve savaş durumuna geçişin sorumlunun Amerika Birleşik Devletleri Hükûmetine düştüğü kanısındadır. Mahkemenin bilgisine sunulan tarihsel ve diplomatik nitelikteki bilgilerden anlaşılabilir şunlardır:

- 1954'den önce Vietnam'ı ele geçirme bakımından Amerika'nın istekli olduğuna dair birçok delilin varlığı;
- Saygon'da, Diem Hükûmeti'nin Cenevre Anlaşmalarının yapılmasından bir çok hafta önce Amerikan servislerince iş-başına getirilmesi;
- Uluslararası Denetleme Komisyonunca da bir çok kere tespit edildiği gibi, Amerika Birleşik Devletleri'ne bağımlı olan Saygon makamlarının, Cenevre Anlaşmalarının misillemeyi yasaklayan hükümlerini sistemli olarak ihlâl etmiş olmaları;

— Cenevre Anlaşmalarına rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nin 1954'den bu yana Vietnam'a gitgide daha önemli miktarlarda askerî malzeme ve personel soktuğu ve Vietnam'da üsler kurduğu.

Temmuz 1956 için öngörülen ve Temmuz 1955 danışmalarında ele alınması gereken seçimler, bu danışmaları talep eden Vietnam Demokratik Cumhuriyeti Hükûmetinin birçok notasına rağmen yapılmamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nden gelen bilgiler, Saygon'un, Cenevre Anlaşmalarının en temel hükmüne saygı gösterilmesini reddedişini gene Amerika'ya bağlamaya imkân vermektedir.

Güney Vietnam'da, böylece, kuvvet kullanarak bir yabancı müdahale durumu yaratılmıştır; bu duruma karşı Güney Vietnam halkı 1959'a kadar siyasal nitelikte, bu tarihten sonra da silâhlı bir kurtuluş savaşına girişmiştir. Ulusal Kurtuluş Cephesi 1960'dan bu yana bu savaşın yönetimini ele alarak Amerika Birleşik Devletleri'nin denetimi altında bulunan topraklardan daha geniş toprakları denetimi altına almayı başarmıştır.

Güney'e karşı girişilmiş olan bu saldırının ardından Kuzey'e karşı 1964'de başlayan ve 1965'de hava, deniz ve kara bombardımanı ile yoğunlaşan ve yapılaş koşulları mahkemenin incelediği ikinci sorunun konusunu teşkil eden saldırı gelmiştir. Amerika Birleşik Devletleri bu saldırının şiddetini bizzat kendilerinin tırmanma politikası diye adlandırdıkları uygulamayla vahimleştirmekten geri kalmamıştır.

Mahkeme Amerikan resmî belgelerinde, Amerika'nın Vietnam'a müdahalesini haklı göstermek için öne sürülmüş delilleri titizlikle incelemiştir. «Vietnam'ın Savunmasına Amerika Birleşik Devletleri'nin Katılmasının Meşruluğu Hakkında Hukukî Memorandum» başlığını taşıyan ve 4 Mart 1966'da Senato'nun Dış İşleri Komisyonu'na sunulmuş olan belge üzerinde özel bir özenle durulmuştur. Bu belgede açıklanan temel görüş Amerika'nın Vietnam'a müdahalesinin Saygon Hükûmetinin, kuzeyden gelen bir saldırıya karşı yapılmış olan basit bir yardımdan başka bir şey olmadığı iddiasıdır. Böyle bir iddia ne hukuk bakımından, ne de fiilen söz konusu olabilir.

Hukuk bakımından, hatırlatmaya bile lüzum yoktur ki, bir ve tek ulus olan Vietnam'ın kendi kendine nasıl saldırabileceği güç düşünülebilir.

Fiilen, bu sözde saldırının hiç bir delili ortaya konmamıştır. Kuzeyden Güneye sızmış personel hakkında çoğu zaman gelişmeli, silâhlı kimselerle silâhsızları birbirine karıştıran rakkamlar şüpheyi karşılanacak nitelikte olup herhâlükârda Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 51'inci Maddesinde öngörülen meşru savunma mazeretini haklı gösteremez; üstelik, bu maddenin öteki şartlarından hiçbiri de yerine getirilmiş değildir.

Yukarıda açıklananlardan Amerika Birleşik Devletleri'nin Vietnam'da kuvvet kullanmaktan sorumlu oldukları ve bu yüzden de bu ülkeye karşı bir saldırı suçu, barışa karşı bir suç işledikleri sonucu çıkmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri böyle davranmakla devletler hukukunun, uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanılmasını yasaklayan hükümlerini, özellikle kendilerinin yapılmasına öncülük ettikleri Briand-Kellogg Paktı diye anılan 1928 Paris Pak-tını, ve Birleşmiş Milletler Andlaşmasını (Madde 2/4) ihlâl etmiştir. Genel ilkelerin bu ihlâline ek olarak, söz konusu ülkeye, Vietnam'a ilişkin anlaşmaların -yani, Temmuz 1954 Cenevre Anlaşmalarının- ihlâli de eklenmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri böyle davranmakla Nüremberg Statüsünün 6'ncı Maddesi anlamında barışa karşı bir suç da kesinlikle işlemiş olmaktadır; bu hüküm uluslararası mahkeme kararlarıyla (Nüremberg ve Tokyo kararları) teyid edilmiş ve Bir-

leşmiş Milletlerin 11 Aralık 1946'da oybirliğiyle aldığı kararıyla herkes için uyulması zorunlu uluslararası bir kanun olarak kabul edilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri, bundan başka, Vietnam halkının temel haklarına karşı bir suç işlemiştir.

Burada şunu da eklemek gerekir ki, Güney Kore, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi devletler de şu ya da bu yoldan Amerikan saldırısına herhangi bir yardımda bulunmakla suç ortağı olmuşlardır. Mahkeme Kamboçya'daki durumu da incelemiştir. Bu ülkeye göndermiş olduğu soruşturma heyetlerinin raporlarını ve Kamboçya Ordusu Genel Kurmayının yetkili bir temsilcisinin verdiği ifadeyi dinlemiştir. Mahkeme Amerika Birleşik Devletler Kuvvetlerinin ve Bangkok ile Saygon'da ona bağlı hükümetlerin Kamboçya Krallığına karşı sürekli ve vahim saldırı eylemlerine giriştiği görüşündedir. Bu saldırılar yalnız Kamboçya'nın tarafsızlığını ve bağımsızlığını ihlâl etmekle kalmamakta, aynı zamanda Güney Doğu Asya'da ve dünyada barışa karşı son derece ciddi tehditler teşkil etmektedir.

Karar kuvvet kullanılmasını yasaklayan andlaşmaların başında bugün de yürürlükte olan Briand - Kellogg Paktını saymaktadır. 27 Ağustos 1928 Briand - Kellogg Paktı birinci maddesiyle âkit devletlerin uluslararası anlaşmazlıklarını çözmek için savaşa müracaatlarını önüyor ve savaşı ulusal politikalarının bir aracı olarak kullanılmaktan feragat etmelerini sağlıyordu. İkinci maddede de her çeşit uluslararası anlaşmazlıklarını barışçı yollarla çözeceklerini beyan ediyorlardı.¹⁸ Gene 1928'de Amerikan Devletleri Altıncı Uluslararası Konferansının kararı saldırı savaşlarını «uluslararası bir cinayet» olarak niteliyordu.¹⁹ Japonya 18 Eylül 1931'de Çin'e saldırdığı zaman Amerikan Dış İşleri Bakanı Stimson'un «tanımama doktrini» hem Milletler Cemiyeti Misakına, hem de Briand - Kellogg Paktına dayanıyordu.²⁰ 1933'de Peru - Kolombiya anlaşmazlığında,²¹ 1935'de İtalya'nın Habeşistan'a saldırması olayında,²² 1937'de Japonya'nın Çin'e ikinci saldırısında (Şanghai olayı),²³ Çekoslovakya'nın parçalanmasında,²⁴ Mayıs ve Eylül 1938'de Çekoslovakya krizinde,²⁵ İngiltere ve Fransa, Almanya'ya savaş ilân ettikten sonra

-
18. Mahmut Belik, *Devletlerin Harp Selâhiyetinin Tahdidi ve Milletlerarası İhtilâfların Sulh Yolu ile Hâlli Usulleri*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1956, s. 30-39.
19. Ian Brownlie, *International Law and the Use of Force by States*, Oxford, Clarendon Press, 1963, s. 73.
20. *Ibid.*, s. 77.
21. *AJIL*, 1933, s. 525.
22. *Ibid.*, 1936, s. 50 - 52.
23. Stephen Heald, der., *Documents on International Affairs: 1937*, London, Oxford University Press, 1939, s. 664, 671, 673 ve 692.
24. R. G. D. Laffan, *Survey of International Affairs: 1938*, C. II, London, Oxford University Press, 1951, s. 406.
25. *Ibid.*, s. 520, 599.

durumu Milletler Cemiyetine bildirmelerinde,²⁶ Sovyet - Finlandiya savaşı sırasında²⁷ ve nihayet Nuremberg ve Tokyo mahkemelerinde Briand - Kellogg Paktına atıf yapılmıştı. Amerika'nın bu pakta öncülük ettiği bilinmektedir.

1928'den sonra A.B.D. başka paktlara da imza koyarak saldırıyı takbih etmiştir. On-dokuz Amerikan devleti (Bolivya ve Uruguay arasındaki) Çako Savaşı ile ilgili olarak yayınladıkları 3 Ağustos 1932 tarihli bildiride barışçı yollarla elde edilmemiş bir sonucu kabul etmeyeceklerini açıklamışlardı. A.B.D. 10 Ekim 1933'de Rio de Janeiro'da imzalanan Saavedra Lamas Misakına da katıldı;²⁸ 16 Aralık 1933 tarihli Yedinci Uluslararası Amerikan Devletleri Konferansında onaylanan bu misak «saldırı savaşlarını takbih» ediyor, «anlaşmazlıkların yalnız barışçı yollarla çözüleceğini» ilân ediyordu. Bu toplantı sonunda, 26 Aralık 1933'de Devletlerin Hak ve Görevleri Konvansiyonu hazırlanmış ve A.B.D.'nin de katıldığı bu konvansiyonun Sekizinci Maddesi «devletlerin iç ve dış işlerine müdahaleyi,» On - birinci Maddesi de «silâh zoruyla toprak kazanma ilkesinin» benimsenmediğini açıklıyordu.²⁹ 23 Aralık 1936 Buenos Aires toplantısı aynı kararları içine alan bir konvansiyon imzalamıştı.³⁰ Briand-Kellogg Paktındaki savaş yasağının Birleşmiş Milletler Andlaşmasında daha şumüllendirildiği, hattâ Birleşmiş Milletler nizamında sadece savaşın yasaklanmakla kalmayıp, uluslararası ne şekilde olursa olsun, kuvvet kullanmanın yasaklandığı malûmdur. Yasak ilkesini ihtiva eden M. 2/4 Şöyle demektedir: «Teşkilâtın üyeleri, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal egemenliğine karşı, gerek Birleşmiş Milletler'in amaçlarıyla uyuşmayacak herhangi bir surette, tehdide ya da kuvvet kullanılmasına başvurmaktan kaçınırlar.» M. 2/6'nın bu yasağı Birleşmiş Milletlere üye olmayan devletlere de teşmil ettiği bilinmektedir. Bu yasağın tek istisnası M. 51'in tanıdığı meşru savunmadır.

Bunlardan başka, Nuremberg Mahkemesi Statüsünün 6'ncı Maddesi ve Birleşmiş Milletler'in Aralık 1960 tarihli kararına rağ-

26. Brownlie, *op. cit.*, s. 79.

27. *Idem.*

28. John W. Wheeler - Bennett, der., *Documents on International Affairs: 1933*, London, Oxford University Press, 1934, s. 475 - 480.

29. *Ibid.*, s. 480 - 486.

30. Stephan Heald ve John. W. Wheeler- Bennett, der., *Documents on International Affairs: 1936*, London, Oxford University Press, 1937, s. 583 - 584.

men, A.B.D. Vietnam'daki müdahalesini devam ettirmektedir. Emperyalizme karşı bütün tarihi boyunca savaşmış olan Vietnam halkı bu defa da Amerikan işgâline karşı koymaktadır. Daha sonra Çin Hindi diye anılacak olan Annam, Tongking, Laos ve Kamboçya'ya on-altıncı yüzyılda Portekizliler uğramış, Hollandalılar 1636'da bu topraklara ayak basarak on-sekiz yıl bir öldürme ve sindirme politikası güttükten sonra 1654'de gitmişler, İngilizler Mekong Nehri ağzındaki stratejik bir adayı daha 1702'de almışlar, Fransızlar da 1749 ve 1778'de buraya yerleşmeyi denemişlerse de, olumlu sonuç alamamışlardı.³¹ 1788'de Pigneau adlı bir Fransız papazı 1802'de Gia-Long adıyla kendini Vietnam imparatoru ilân eden Nguyen Anh'in «başbakanı» olmuş, Fransız nüfuzunun Vietnam'a girmesinde önemli rol oynamıştı. Bourbon restorasyonundan sonra Fransızlar 1817, 1825, 1827 ve 1831'de Vietnam kapılarını açmayı denemişler, ancak 1839'da Çin'deki Afyon Savaşında İngiliz sömürgecilerinin başarısından sonra Fransız savaş gemileri Tourane'de iki kere (1845 ve 1847) zor kullanmışlar, nihayet 1858'de Çin Hindi'ne gene bu limandan girmişlerdi; Fransızlar bir yıl sonra da Saygon'u aldılar. 1862'de ise Fransa bütün güney Çin Hindi'nde egemen oldu. Fransa'ya resmen üç eyâlet terkedildikten başka Tourane, Balat ve Kuang-an limanları açıldı ve Katolik dini serbest bırakıldı. Kamboçya Kralı Narodom da 1864'de Fransız protektorasını kabul etti. Vietnam imparatoru Hiep-Hoa Fransa ile 1883'de (1884) yaptığı bir anlaşma ile Vietnam'ı bu devletin bir protektorası durumuna soktu. O gündenberi komprador ve ağa zümresiyle ittifak halinde olan sömürgecilerle halkın yolu birbirinden kesinlikle ayrıldı. Fransızlar Dong-Khanh adlı kendi adaylarını tahta oturtular. Bundan sonra Fransız valilerini ya da diğer yüksek rütbeli sömürge yöneticilerini öldürme girişimleri, hattâ başkaldırmalar yer aldıysa da, Fransa'nın tepkisi de sert oldu. Yerli Anayasa Partisi, Tongking Partisi ve Ulusal Annam Partisi gibi kuruluşlar sömürgeciliğin kökünü kazıyamadıktan başka yabancılar tarafından kapatıldılar da. Bir süre sonra patlayan Birinci Cihan Savaşının dünyada demokrasiyi yerleştirmek için yapıldığı ileri sürülmüş, buna inananlar da çıkmıştı. Savaştan sonra 1919 Paris Barış Konferansına katılmak ve temsil ettikleri ülkenin haklarını kabul ettirmek isteyenler arasında Vietnam milliyetçileri de vardı. (Bunlar arasın-

31. Michael Edwardes, *Asia in the European Age: 1498-1955*, London, Thames ve Hudson, 1961, s. 80 - 83, 129 - 132, 253 - 254, 290 - 291 ve 303 - 307; Democratic Republic of Vietnam, *Vietnamese Studies*, No. 12, Hanoi, Xunhasaba, 1966, s. 4-28.

da siyah bir elbise kiralayıp heyete katılan ve asıl adı Nguyen Ai-Quoc olan Ho Çi Minh de bulunuyordu.) Vietnamlıların isteklerine Versailles'da da kulak asan olmadı; emperyalizm öyle kolay, kolay gideceğe benzemiyordu. Uzun yıllar süren siyasal mücadele ve karşılaşılan güçlükler Vietnam toplumunun bazı unsurlarında çıkış yolunun «ruhî» ve «manevî» yönde bulunduğu kanısını uyandırmış ve dinsel inançlar yeni ve garip gelişmeler göstermiştir. Hoa Hao ve Cao Dai bu yeni mezheplerin en bilinenleriydi. Bunların da takibata uğraması bu mezheplerin kendi silâhlı topluluklarını kurmalarına yol açmıştı. İkinci Cihan Savaşı başladığı sıralarda kurulan Vietminh hem Fransız, hem Japon emperyalistlerine karşı durmağa hazırlanırken, Amerikan iş çevreleri de savaş sonrası çıkarlarını gözden uzak tutmayarak diğer sömürge imparatorluklarının parçalanmalarını istiyordu. Örneğin, Başkan Roosevelt 12 Ocak 1940 tarihli basın konferansında (No. 614 - A) iş-veren dergi ve gazeteleri yayın müdürlerine şunları söylemişti: «Bildığınız gibi, İngilizlerin bu savaşta paraya ihtiyaçları var. Tramvay ve elektrik kumpanyaları gibi...yeryüzünde bir çok şeye sahiptirler. Fakat, bu savaşı yürütmek için, İngilizler bu kontrollerinden vazgeçmek zorunda kalabilirler ve, belki de, biz, o bölgeleri eninde, sonunda ele geçirmek için gerekli malî tedbirleri alabiliriz. Bu, son derece ilginç bir gelişme olup, gelecekteki ticaretimizin en önemli şeylerinden biri bu konuyu bu ışıktaki görmektir.»³² Amerika Asya'da daha çok Çiang Kai-şek yönetimi altında Çin'e güveniyordu. Eski Çin Amerika'nın savaş sonrası Asya politikasının dayanağı olacaktı. Büyük Çin toprakları Amerikan sermayedarlarının ortaklaşa tekeli altında olacak, Asya'nın diğer bölgelerinde ise ulusal bağımsızlık ilkesi sözde desteklenerek uzak-görüşlü toplumsal değişiklikleri öngörmeyen yerli ve geleneksel iktidarlar desteklenecekti. Fakat Asya'da Vietnam'ın özel bir durumu vardı. Örneğin, Çin ve Filipinler'in aksine, Çin Hindi Amerikan sermayesinin ve Amerikan nüfuzunun girmediği bir bölgeydi. Buraya Fransızlar hâkimdi. İkinci Cihan Savaşında sürgün birçok Vietnam milliyetçisi güney Çin sınırını geçerek bir ulusal kurtuluş hareketine başladılar. Bu mücadeleye katılanlar kısaca Viet Minh diye (Viet Nam Dok Lap Dong Minh) biliniyordu; başlarında da Ho Çi Minh vardı. Güney-Doğu Asya'ya el uzatan Japon emperyalistlerine ve onların işbirlikçilerine karşı gerilla savaşı veren Viet Minh'lileri o zaman A.B.D. ve Müttefikleri de destekliyordu. Japonların Bao Dai adlı yerli bir kuklaya «imparator» ünvanı verdikleri sıralarda (9 Mart 1945) Japonya'nın savaşta yenileceği

³² Bertrand Russell, *War Crimes in Vietnam*, London, G. Allen and Unwin, 1967, s. 16.

artık belli olmuştu. Bao Dai 1883 (1884) Fransız-Annam anlaşmasını feshetmede işe yaradıysa da, her gelenle işbirliği yapacak nitelikte olduğu açıktı. Bu yüzden, Japon emperyalistleri bile, bu toprakları terkederken Viet Minh'i destekleyip onlara silâh yardımı yaptılar. Bu sırada, Amerika'da da birtakım önemli değişiklikler olmaktadır. Daha 1944 Demokrat Parti Kongresinde daha tutucu unsurlar hâkim olmuş, Başkan Yardımcısı Henry Wallace'ın yerine Harry S. Truman seçilmişti.³³ Dış İşleri Bakanı Edward R. Stettinius da Dean Rusk ve Nelson Rockefeller gibi kimseleri savaş sonu dünyasında Amerikan çıkarlarına azamî hizmette daha dinamik bir politika çizilmesinde yardımcı olarak seçmişti.³⁴ Roosevelt'in ölümü bu grubun işlerini daha da kolaylaştırdı. Savaş kazanılmıştı. Amerika, artık, savaş sonrası dünyasında rakip kabul etmez bir egemenlik istiyordu. Sovyetler Birliği birkaç yerde zorlamalara baş vurmasına rağmen, Amerika için yakın bir tehlike değildi. Fakat Amerika'nın başa çıkması gereken güçlü bir sömürge aleyhdarı akım belirmişti. Milyonlarca Çinli, Endonezyalı, Vietnamlı, Filipinli ve Malayalı kendi hayatlarını kökten değiştirecek olan bir mücadelenin içindeydiler. Vietnam'da da Fransızlara ve Japonlara hizmet etmiş olan Bao Dai tahttan inmiş, 2 Eylül 1945'de Ho Çi Minh bir bağımsızlık bildirisi yayınlamıştı. Japonya teslim olduğu zaman Müttefikler Çin Hindi'ndeki teslim muamelesi için Viet Minh'i değil, Kuomintang'ı ve İngiltere'yi görevlendirdiler. Fransızlar da, İngiliz kuvvetlerinin yardımıyla, Viet Minh'e karşı bir temizleme işine giriştiler. Fakat Ho Çi Minh'in Fransa'da başa geçen sol eğilimli hükûmetle Mart 1946'da yaptığı anlaşma Vietnam Cumhuriyetini «Çin Hindi Federasyonunun bir parçasını teşkil eden, kendi hükûmeti, parlâmentosu, ordusu ve maliyesi bulunan egemen bir devlet» olarak tanımlıyordu. Daha sonraki Fransız hükûmetleri bu anlaşmaya uymadılar. Avrupa'daki savaşın Müttefikler yararına bitişi emperyalist Fransız hükûmetlerini tekrar Asya'ya doğru itiyordu. Fransa 23 Kasım 1946'da Haiphong'u bombalamağa başladı. Marshall Plânı olmasaydı, Fransa bu savaşı uzun süre sürdüremez, malî yükün altından tek başına kalkamazdı. Fransız Parlâmentosunun Maliye Komisyonu sözcüsü Christian Pineau'nun söylediğine göre, Amerika Fransa'nın Çin Hindi'ndeki savaş masraflarının % 78.25'ini

33. Samuel Lubell, *The Future of American Politics*, New York, Doubleday Anchor, 1956, s. 20-21.

34. Edward R. Stettinius, Jr., *Roosevelt and the Russians*, New York, Doubleday, 1949, s. 200.

veriyordu.³⁵ 27 Ekim 1946 tarihli Fransız Anayasası da Fransız Cumhuriyetinin «fetih amacıyla hiçbir savaşa girişmeyeceği ve kuvvetlerini hiçbir halkın özgürlüğü aleyhine kesinlikle kullanmayacağını» yazmaktaysa da, Fransız Hükûmeti bu savaşı sürdürdü.³⁶ Fakat A.B.D. bu çatışmanın emperyalist bir işgâl savaşı olarak gözükmemesini istemiyor, «yer - altı» örgütlerine ve «haydut»lara karşı anti - komünist bir «haçlı seferi»ymiş gibi göstermek istiyordu. Bu arada, Vietnam'da kullanmak için Amerikalıların seçtikleri «milliyetçi» daha önce Japonlarla işbirliği yapan Bao Dai'den başkası değildi. Başkan Truman, temsilcisi William C. Bullitt'e birini bulmasını söylemiş, o da Ho Çi Minh iktidara geldikten kısa bir süre sonra memleketi tenkederek kendini Hong Kong gece hayatının içine atan ve oradan da Fransız Riviera'sına geçen Bao Dai'yi sağlık vermişti. Böylece, 1949 yılının yaz aylarında Fransa sürdürmekte olduğu sömürgeci savaşa Bao Dai hükûmetinin «meşruluğunu» savunma süsü veriyordu. Ama Bao Dai'nin şöhretinin çok kötü oluşu, Çin'de benzeri bir hükûmetin iktidardan yuvarlanması başka bir yolu gerekli kılıyordu. Amerikalıların bu yıllardaki yer-altı faaliyeti Graham Greene'in *Sessiz Amerikalı (The Quiet American)* adlı romanının konusudur. Amerika Bao Dai'nin yerine geçmesini istediği adayını 1950'de Wesley Fishel adlı bir Amerikan profesörü kanalıyla bulmuştu. Bu adam Ngo Dinh Diem olacaktı. 7 Temmuzda Bao Dai, Diem'i başbakanlığa atamayı kabul etti. Bu sıralarda Amerikalılar «müşavir» ve «uzman» sıfatlarıyla Güney Vietnam'a giriyorlardı. Bir Amerikan yayını olan *Look* dergisi Diem'i şöyle tanımlamıştı: «Onu John Foster Dulles seçti, Senatör Mike Mansfield onayladı, Kardinal Spellman övdü. Başkan Yardımcısı Nixon beğendi ve Başkan Eisenhower 'olur' dedi.»³⁷ Diem bir süre sonra Cumhurbaşkanı seçildiği zaman karşısında hiç bir rakibi yoktu, seçime girmek isteyenler şu ya da bu yolla diskalifiye edilmişlerdi.

1954 Cenevre Konferansı Fransa Dien Bien Phu'da büyük bir askerî yenilgiye uğradığı sırada (7 Mayıs) toplanmıştı. Andlaşmalar Vietnam'ın *egemenlik, bağımsızlık, birlik ve toprak bütünlüğünü* tanıyordu (Nihaî Bildiri, paragraf 2, 11 ve 12). Aynı Bildiri'nin 4,5 ve 10 numaralı paragrafları Vietnam'a yeni yabancı kuvvetler sokulması ve Vietnam'ın askerî ittifaklara kaymasını yasaklıyordu.

35. Ellen J. Hammer, *The Struggle for Indochina*, Stanford, Stanford University Press, 1954, s. 313'den *Journal Officiel*, Assemblée Nationale, 16 Mart 1954. Bu rakamı 4 Temmuz 1954 tarihli *New York Times* da doğrulamaktadır.

36. İlhan Lütem, *Yeni Anayasalar*, C. II, Ankara, İstiklâl, 1953, s. 534.

37. *Look*, 28 Ocak 1964.

Andlaşmaya göre, Vietnam'ın iç işlerine dıştan herhangi bir müdahale olmayacaktı (para. 12). Hindistan, Polonyalı ve Kanadalı birer üyeden kurulacak olan Uluslararası Denetleme Komisyonu, kararlarını oybirliğiyle alacaktı. Serbest ve demokratik bir genel seçim yapılacaktı; askerî ateş - kes çizgisi olan On - Yedinci Enlem her iki yandaki silâhlı kuvvetleri ikiye ayırmak ve savaşa sebep olacak muhtemel çatışmaları önlemek için çizilmişti. Yoksa, Nihaî Bildiri'nin 6'ncı Paragrafının dediği gibi, «askerî ateş-kes çizgisi geçici olup siyasal ya da toprak sınırı şeklinde kesinlikle yorumlanamaz.»³⁸ A.B.D. Cenevre Konferansından kısa bir süre sonra, 6 Eylül 1954'de Güney Doğu Asya Andlaşması Birliği'ni (SEATO) kurdu. Bu birliğe iki eski sömürgeci devlet daha katılmaktaydı: İngiltere ve Fransa,³⁹ On - bir madde ve bir Protokol'den bileşik olan SEATO Andlaşması « tarafların eşitliği » sözlerinin gerisinde Amerikan öncülüğünde bir askerî ittifak olup 4'üncü Maddedeki « saldırı » sözünden hem « silâhlı saldırı, » hem de « dışarıdan gelen 'yıkıcı' faaliyetler » (M. 2) kastedilmektedir. Protokol de Kamboçya, Laos ve Vietnam'ın 4'üncü Maddenin kapsamına girdiğini belirtmektedir. Zaten, A.B.D'nin Vietnam ile imzaladığı andlaşmalardaki bazı maddeler Vietnam'ın doğal kaynakları, ham maddeleri ve ulaştırma kolaylıklarını Amerika'ya teslim etmekteydi. Örneğin, 23 Aralık 1950 tarihli Ortak Savunma Andlaşması, M. 1/2 (ve 7 Eylül 1951 Ekonomik İşbirliği Andlaşması'nın benzer maddesi) şöyle demektedir: « Karşılıklı yardım ilkesine uygun olarak, Kamboçya, Laos ve Vietnam hükûmetleri, Birleşik Devletlerin, kendi kaynaklarının yetersizliği sonucu ihtiyacı olduğu ve bu devletlerin topraklarında bulunabilen...ham madde ve yarı - mâmûl malın, mümkün olduğu oranda, üretilmesi ve Birleşik Devletler hükûmetine ulaştırılmasını kolaylaştırma hususunda anlaşmışlardır.»⁴⁰ Daha 12 Şubat 1950 tarihli *New York Times* Çin Hindi'ne şöyle bir paha biçiyordu: « Çin Hindi büyük bir kumar oynamaya değer. Kuzeyde kalay, tungsten, manganez, kömür, kereste, pirinç, kauçuk, çay, biber ve deri var. Çin Hindi İkinci Cihan Savaşından önce bile yılda tahminen 300 milyon dolar getiriyordu.» Üç yıl sonra Eisenhower de şöyle demişti: « Diyelim ki, Çin Hindi'ni kaybettik. Çin Hindi giderse, çok önem verdiğimiz kalay ve tungsten de yok olur.»⁴¹

38. U. S., Department of State, *American Foreign Policy: 1950-1955, Basic Documents*, Vol. I, Washington, D. C., 1957, s. 785-787.

39. *Ibid.*, s. 912-915.

40. *Vietnamese Studies, op. cit.*, s. 77.

41. Russell, *op. cit.*, s. 117.

1954 Cenevre Andlaşmalarına göre, bütün Vietnam'da iki yıl içinde seçim yapılması beklenirken A.B.D. serbest seçimleri engellemiş, on-yedinci enlemi bir ulusal sınır kabul etmiş, Güney Vietnam'da Amerikan çıkarlarına bağlı bir yönetici oligarşiyi iktidarda tutmağa başlamış ve bu topraklara silâh ve askerle müdahale etmişti. Vietnam seçimleri sonucunun Amerika yararına olmayacağını Batı kaynakları da tahmin etmekte ve açıkça söylemektedirler.⁴² Eisenhower anılarında Vietnam halkının % 80'inin özgür bir seçimde Ho Çi Minh'e oy vereceğini kabul etmektedir.⁴³ Herhalde şunu anlamak gerekir ki, Fransızların 1954'de Dien Bien Phu'daki yenilgilerinden bu yana savaş Amerikan yönetiminde devam etmiştir. A.B.D. önce böyle bir savaş olmadığını ileri sürmüştü, savaş saklanamaz duruma gelince, ilgilenmediğini iddia etmiş, yasaklanmış olan silâhların kullanıldığı ileri sürülünce, önce bunu da inkâr etmişse de, sonra kabullenerek bunların Amerikan muhalefetine rağmen kullanıldığını söylemiş, daha sonra da bunların Amerika'nın emriyle kullanıldıklarını itiraf ettiyse de, sadece nebatlara atıldığı ve insanları hedef almadığını iddia etmiş, fakat gerek mahkemedeki deliller, gerekse şimdiye kadar yazılanlar bunun da doğru olmadığını ortaya koymuştur. Amerika Güney Vietnam'daki savaşı «dıştan saldırı» şeklinde göstermeğe çalışmaktadır. Amerikalı Prof. Morgenthau'un da kabul ettiği gibi, Amerikan Dış İşleri Bakanlığının Şubat 1965'de yayınladığı «Kuzey Vietnam'ın Güney Vietnam'ı İşgâl Kampanyasının Safhaları» başlıklı «Beyaz Kitap» ikna edici olmayan başarısız bir belgedir.⁴⁴ İddialarla kanıtlar arasında büyük bir boşluk vardır. Vietkongluların hemen, hemen hepsinin Güney Vietnamlı olup ellerindeki silâhların % 80-90'ının (zaptedilmiş) Amerikan yapısı olduğunu bazı Amerikan kaynakları da kabul etmektedir.⁴⁵ Amerikan Hükûmeti kendi tercihlerine uyan bir dünya tasavvur etmekte, bu dünyanın gerçek olduğuna önce kendini, sonra da kendi halkını inandırmaktadır. Güney Vietnam'daki savaş aslında yabancı bir büyük devletin sadece bir yanı desteklediği bir iç savaştır; Kuzey Vietnam bunu ne başlatmış, ne de sürdürmektedir. Prof. Morgenthau'un da kabul ettiği gibi, «buna 'dış saldırı' demek, gerçekleri değiştirmektir.»⁴⁶ Şu da bir Amerikan kaynağının sözüdür : «Gü-

42. D. E. Kennedy, *The Security of Southern Asia*, New York, Praeger, 165, s. 74.

43. Dwight Eisenhower, *Mandate for Change*, New York, Doubleday, 1963, s. 372.

44. Hans Morgenthau, *Vietnam and the United States*, Washington, D. C., Public Affairs Press, 1965, s. 71.

45. *Ibid.*, s. 71-72.

46. *Ibid.*, s. 46.

neyde hiç bir Kuzey Vietnamlının yakalandığı vârid değildir.»⁴⁷ Amerikalıların iç savaşın ne olduğu hakkında yanlış bir kavrama sahip oldukları anlaşılmaktadır. İç savaşlarda halklar uğrunda savaşmağa ve ölmeğe değer bir ülkü için savaşır ve ölürler. Güney Vietnam'da Vietkong'un uğrunda savaşıp öldüğü ülkü yücedir. Saygon Hükûmeti ve Amerika bu savaşı kaybetmektedir. Gerilla tekniğine dayanan bir kurtuluş savaşını halkın desteği olmadan ve bütün halkı öldürmeden kazanmanın imkânı yoktur. 400.000 Fransız Çin Hindi'nde tam dokuz yıl gerilla savaşı yapmış ve kaybetmiştir. Amerikan Bağımsızlık Savaşında da Amerikalılar o yüzyılın en güçlü devletine ve ordusuna karşı paçavralar içinde savaşmışlar ve kendilerine «terörist», «haydut» gibi isimler takılmış, Nathan Hale ve Patrick Henry gibi Amerikan ulusal kahramanları da aynı isimleri düşmanları için kullanmışlardı. Bugün, Vietnam'daki de bir kurtuluş savaşıdır; ve ancak jenosidle, yani insanlığa karşı suç işleyerek yürütülebilir. Amerikalılar savaşan ve savaşmayanları fark gözetmeden öldürmektedirler; bir bakıma, fark gözetmek imkânsızdır. Amerika Vietnam'da bir batağa saplanmış durumda; gittikçe batıyor ve battıkça savaş kurallarını daha fazla çiğniyor.

Daha 23 Mart 1963 tarihli *Saturday Evening Post* şunu yazıyordu: «Savaşın aşağı, yukarı hepsini A.B.D. kuvvetleri yürütmektedir.» Zaten, Güney Vietnam ordusundaki kaçakların % 50 olduğunu Amerikan kaynakları bile kabul ediyor.⁴⁸ Bu durum karşısında 1960 yılının sonlarına doğru Amerika Diem rejiminin tutunamayacağını anlamış, önce (1961 - 1965) «özel savaş» adını verdiği bir mücadele türüyle, Nisan 1965'ten sonra da savaş meydanlarını fiilen Amerikan kuvvetleriyle doldurarak müdahaleyi genişletmiş, bu arada Ağustos 1964'de de Kuzey Vietnam'ı bombalamıştı. Vietnam'daki Ulusal Kurtuluş Cephesi de 20 Aralık 1960'da kurulmuş, onun Merkez Kurulunu da Budist, Katolik ve Protestanları, meslek sahiplerini, küçük çapta iş adamlarını ve muhalefetteki üç partiyi temsilen otuz - bir üye meydana getirmişti. Bu Cephe 15 Şubat 1961'de Kurtuluş Ordusunu kurdu. Ulusal Kurtuluş Cephesinin programı şöyledir: «Düşünce, ifade, basın, örgütlenme, toplanma, gösteri, sendikalaşma, parti kurma, siyasal, toplumsal ve profesyonel örgütler meydana getirme, seyahat, ticaret, dinsel inanç, tapınma ve bedenî özgürlükler de dahil olmak ve bütün halka fark gözetmeden kanunen uygulanmak üzere, gerçek ve geniş anlamli demokrasiyi

47. *New York Times*, 6 Mart 1965.

48. Margenthau, *op. cit.*, s. 18.

kurmak ... barbarca hapis rejimine son vermek ... herhangi bir diktatorya rejiminin kurulmasını önlemek ... özgür genel seçimlerle hükümet organlarını seçmek ... hiç bir askerî bloka katılmamak...»⁴⁹ A.B.D.'nin büyüyen mücadele karşısında artık işine yaramayan Diem'in 1 Kasım 1963'de kardeşi Nhu ile birlikte öldürülmesine göz yumduğu ya da bizzat öldürülmesini istediği ileri sürülmektedir.⁵⁰ Bir Amerikan kitabı da Diem'den sonra iktidara gelen generallerin (örneğin, General Khanh, ve, tabii, Kao Ki) «Amerikan öğüt ve emirlerini dinlemeğe Diem'den daha fazla açık» olduklarını yazmaktadır.⁵¹ Amerikan Büyükelçisinin askerî darbelerden önceden haberdar edildiğini ve bu elçilerin bir çeşit «genel vali» olduklarını Batı kaynakları da kabul ediyor.⁵²

Gene Amerikalıların bir yandan şehirlerin dışında oturan halkı «stratejik köyler» e yerleştirerek halkın gerillacılarla temasını kesmek ve erzak ve mühimmat ikmâline sekte vurmak, diğer yandan da, savaşı kuzeye tırmandırmak istedikleri bilinmektedir. *Time* dergisinin yazdığına göre, Amerikan Hükûmetinin savaş tasarısının ana unsuru «aşağı, yukarı bütün taşra nüfusunu, bambu çitli, tel örgülü, ve silâhlı milislerle donanmış 12.000 'stratejik köy'e tekrar iskân etmektir.»⁵³ Vietnamlı köylüler, evleri, özel malları ve mahsulleri yakıldıktan sonra, silâh zoruyla bu bir çeşit toplanma kamplarına sokulmaktadır. Amerikalıların herşeylerini yakıp yıktıktan sonra, silâh zoruyla bütün halkı tel örgülü duvarların arkasına atarak komünistleşmelerini engelleme çabası içinde olması insan aklının zor kabul edeceği bir yoldur. Buna rağmen, A.B.D. «stratejik köyler» tasarısında ısrar etmiş ve bu işte tecrübesi olan Malaya eski İngiliz Savunma Sekreteri R. K. G. Thompson'u da müşavir olarak kullanmıştır.⁵⁴

Amerika'nın gittikçe kuzeye tırmanmak isteyişine gelince, Amerikan Dış İşleri Bakanlığı Siyaset Plânlama Kurulu Başkanı W. W. Rostow'un «Plân 6» adını verdiği bir tasarı Kuzey Vietnam'ın deniz ablukası altına alınması ve hava hücumlarına hedef olmasını da kapsıyordu. Bu durum karşısında Amerikalı Senatör Wayne Morse 14 Nisan 1964'de Amerikan Senatosunda yaptığı bir konuş-

49. Russell, *op. cit.*, s. 66-67.

50. *Ibid.*, s. 51 .

51. Kennedy, *op. cit.*, s. 76.

52. *Ibid.*, s. 187.

53. 17 Mayıs 1963.

54. Kennedy, *op. cit.*, s. 191.

mada Amerika'nın savaşı Güney Vietnam sınırından öteye uzattığını belirtiyor ve bu gidişle Birleşmiş Milletler'de saldırıyla itham edileceklerini haber veriyordu. Amerika «Sovyetler Birliğini çevreleme» siyasetini Avrupa için düşünmüş, daha sonra bir seri ikili ve çok - taraflı andlaşmalarla Orta Doğu ve Asya'ya uygulamıştı. Bu tutum Orta Doğu ve Asya'da her yerde başarısızlığa uğradı ya da çok ciddi eleştiri konusu oldu. Asya'da Çin'in etkisinin Güney Vietnam ya da Tayland'ın silâhlendirilmesiyle önlenemeyeceği bilinmelidir. Çin'i yenilgiye uğratmanın yolu Çin'i işgâl etmektir. Bunu başarmak bir yana, sadece bu işe girişmek için bile milyonlarca Amerikan askerinin kullanılması gerekmektedir. Japonya 1931 - 1945 yıllarında içte hiç tutulmayan Kuomintang Hükûmetine karşı bu yolu denemiş, başarıya ulaşamamıştı. Eisenhower de 10 Şubat 1954'de «Amerika için Çin Hindi'nde bir savaşa girişmek kadar büyük bir trajedi olamaz» demişti.⁵⁵ Çu En Lai'ye göre, Çin Amerikan askerleri için bir mezar olacaktır.⁵⁶ Mefistofeles'in Faust'a dediği gibi: «Birinci adımda özgürsün, ikincisinde tutsak.» Amerika'nın tavrı tehlikeli bir ikinci adım şüphelerini kuvvetlendiriyor. Halbuki, Çin Halk Cumhuriyeti gerçeğini kabul etmek, Vietnam'dan askerleri çekmek ve 1954 Cenevre Andlaşmalarına uymak hem hakça, hem daha kazançlı yoldur. A. B. D. ise savaşın daha yıllarca sürebileceğini ilân etmekte, savaş uzadıkça da savaş kurallarını daha fazla çiğnemektedir. Bu nokta bizi Savaş Suçları Uluslararası Mahkemesinin ikinci kararına getiriyor :

İkinci Soruya İlişkin Olarak :

Mahkeme, sivil hedefler havadan, denizden ve karadan yapılan bombardmanların yoğun, sistemli ve kasitli bir nitelikte olduğu kanısına varmıştır.

Bombardmanların yoğun nitelikte olduğu atılan bombaların tonajı ve uçuş çıkışlarının sayısı konusunda Amerikan kaynaklarının verdiği pek çok bilgiyle doğrulanmaktadır.

Sivil hedeflerin bombardmanlarının sistemli ve maksatlı niteliği de bunların büyük çoğunluğunda önce keşif uçuşlarının yapıldığını tasrih eden pek çok tanıklıklarla belli olmaktadır : Amerikan kaynaklı bir haberde Tayland'da yalnız bir tek üstte üslenmiş uçakların Vietnam'ın havadan fotoğrafını almak için her ay 300,000 metrelik film kullandıkları belirtilmektedir. Bir yandan, uçaklardan bir çoğunun atışını otomatik olarak düzenleyecek gereçlerle donatılmış olduğu düşünülürse, öte yandan da, uçakların ısrar ve inatla aynı hedeflere, bazan da daha önce hemen, hemen tamamen tahrib edilmiş hedeflere dönüp gelmeleri göz önünde tutulursa, söz konusu hedeflere erişmek bakımından maksatlı bir niyet güdüldüğüne hiçbir şüphe yoktur.

⁵⁵. Morgenthau, *op. cit.*, s. 58.

⁵⁶. Ahmet Şükrü Esmer, «Çin Seddinin Arkasındaki Esrar,» *Ulus*, 1 Eylül -24 Eylül 1966.

Havadan bombardmanlar dışında, Yedinci Filo toplarının yaptığı yoğun atışlarla kıyı bölgesi gitgide daha fazla yakılıp yıkılmaktadır.

Dinlenen tanıkların hepsi, özellikle soruşturma komisyonunun üyeleri sivil hedeflerin çoğunluğunun (hastahanelerin, okulların, kiliselerin ve tapınakların) gayet belirli olduğu ve Vietnam toprağının diğer kesimlerinden kolaylıkla ayırdedilebileceğini doğrulamışlardır.

Bombardmanların vüs'atı çok büyük olup mahkeme de kurmuş olduğu soruşturma komisyonları aracılığıyla Demokratik Vietnam Cumhuriyeti'nin yayınlamış bulunduğu verileri ayrıntılı olarak incelemiştir. Soruşturma Komisyonları örnekleme metoduna baş vurarak seçmiş oldukları yerlerde edindikleri bilgilerin gerçekliğini tahkik edebilmişlerdir. Böylece, örneğin, sağlık tesislerine ilişkin olarak, Savaş Suçlarını Soruşturma Vietnam Komisyonunca tahrib edildiği bildirilen 95 tesisten 34'ünü, yani % 36'sını mahkemenin kurduğu Soruşturma Komisyonu tahkik etmiştir. Bu örneklemeler dağınık ve ayrı yerlerden alınmış oldukları için mahkeme bakımından özel bir değer taşımaktadır. Nitekim, tahkik edilen 34 hastahane bombardmanlara hedef olan 12 eyaletin 8'ini temsil etmektedir.

Mahkeme kendine sunulmuş olan pek çok özel tanıklıklar dışında, çeşitli sivil hedef kategorilerinin (hastahaneler, okullar, kiliseler ve tapınaklar, su setleri) tahribine ve şehirlerde ve köylerdeki sivil halkın bombardmana hedef tutulmasına ilişkin şumüllü raporlar da dinlemiştir.

Ayrıca, Nghe - An ve Thanh - Hoa eyâletlerinin bombardmanlarına ilişkin olarak bir sentez raporu da dinlenmiştir. Bütün bu raporlara belgeler, tanıklıklar ve kanıtlar eklenmişti.

Mahkeme su setlerinin ve su işlerine ilişkin öteki tesislerin Vietnam halkı için hayatî mahiyetini ve Amerikan kuvvetlerinin bunları tahrip girişimlerinin sivil halkları karşılayacağı vahim açlık tehlikesini müşahede etmiştir.

Mahkeme Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'ne karşı kullanılmış silâhların çeşitliliği ve şiddeti ve bu silâhların kullanılış şartları (tahrip gücü çok yüksek bombalar, napalm bombaları, fosforlu bombalar, parçalara ayrılan bombalar v.b.) bakımından gerekli bütün bilgileri edinmiştir. Mahkeme önüne napalm ile ağır yaralanmış kişiler getirilmiş ve mahkemeye savaş malûllerine ilişkin tıbbî inceleme raporları sunulmuştur.

Mahkeme dikkatini özellikle küçük parçalara ayrılan pek çok çeşitli anti-personel bombaların yoğun bir şekilde kullanılışı üzerine çevirmiştir; bu bombalara Amerikan terminolojisinde C. B. U. ve Vietnam terminolojisinde de bilyeli bombalar denmektedir. Savunma olanaklarından yoksun kitlelere karşı kullanılma amacını açık olarak taşıdığı belli olan bu silâhların özellikleri şunlardır :

- Bu bombalar, Vietnamlılarca ana bomba diye adlandırılan kapsayıcıları atıldıktan sonra, yüz kadar küçük yumurta ya da küre biçiminde bombalara («ananas» ya da «goyaves» bombaları) ayrılmaktadır; bunlar da yüzlerce küçük bilyeler şeklinde dağılmakta, böylece, bir tek ana bomba yüz-bin bilyenin dağılmasını sağlamaktadır.
- Bu bilyeler binalara, tesislere, barınaktaki askerî personele (örneğin, kum torbalarının arkasında bulunan uçaksavar personeline) hiç bir ciddi zarar vermemektedir. Böylece, bu bombalar, sadece, sivil halk içinde azamî miktarda zayıat verdirme amacını gütmektedir.

Mahkeme bu bilyelerin yarattığı sonuçları ilişkin tıp uzmanlarına inceletmiştir. Bu bilyelerin vücut içinde çizdiği yollar uzun ve intizamsızdır. Ölüme sebep ol-

madığı zaman çok ve çeşitli iç yaralamalar yapmaktadır. 18 Ekim 1907 tarih ve 4 sayılı La Haye Sözleşmesi, savaşanların (murahtların) düşmana zarar verme bakımından kullanacakları araçlara ilişkin olarak sınırsız seçim hakları olmadığı esasını koymaktadır (M. 22); aynı Sözleşme özellikle gereksiz acılar yaratacak silâhların, mermilerin ve malzemenin kullanılmasını yasaklamaktadır (M. 23); savunulmayan şehirlere, köylere, iskân yerlerine ya da binalara her ne vasıtayla olursa olsun saldırılmasını ya da bunları bombardıman etmeyi yasaklamaktadır (M. 24). Bombardmanlar sırasında din, sana'at, bilim ve hayır işlerine ayrılmış binalar ve tarihî eserlerin, hastahanelerin ya da hasta ve yaralıların toplandığı yerlerin - bunlar aynı zamanda askerî amaçlarla kullanılmıyorsa - mümkün olduğu kadar bombardman edilmesinden kaçınılması gerekir (M. 27).

Nuremberg Mahkemesi Statüsünün 6'ncı Maddesi şehir ve köylerin sebepsiz yakılıp yıkılmasını ya da askerî zaruretlerin haklı kılmadığı şekilde tahribini savaş suçu olarak nitelendirmektedir.

2 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesi de sivil hastahanelere (M. 18) ve askerî harekât bakımından kesin olarak gerekli olmayan durumlarda özel ve kamu binalarına saldırılmasını (M. 53) kesinlikle yasaklamaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri Hükûmeti taraf olduğu ve kendi Anayasasının da (M. 6/2) iç hukukundan üstün saydığı andlaşmaları çiğneyemez; üstelik, A. B. D. Savunma Bakanlığı tarafından 1956'da F. M. 27-10 rumuzu ve «The Law of Land Warfare» başlığı altında yayınlamış olan resmî talimatname (*Department of the Army Field Manual*) Amerikan ordusunun bütün üyeleri için yukarıda sözünü ettiğimiz hükümleri uyulması zorunlu nitelikte olarak belirtmektedir.

Bu yüzden, mahkeme Amerika Birleşik Devletleri'nin Demokratik Vietnam Cumhuriyeti sivil halkını ve sivil hedeflerini yoğun ve sistemli bir bombardmana tabi kılmakla

bir savaş suçu

işlemiş olduğu görüşüne varmıştır.

Bu savaş suçuyla tüm olarak mahkûm edilmesinden başka, mahkeme, sivil halka yalnız azamî zayıat verdirme amacı güden, küçük parçalara ayrılabilir C. B. U. tipi bombaların savaş kanun ve âdetlerince yasaklanmış silâhlar olarak sayılması gerektiği görüşünde olduğunu ilân eder.

«Tüm bağımsızlık ve ülkesinin bütünlüğü hakkını barış ve özgürlük içinde kullanmak» (Birleşmiş Milletler'in 14 Aralık 1960 kararı) isteğini güden bir halkın direnmesiyle karşılaşan Amerika Birleşik Devletleri Hükûmeti bu savaş suçlarına, bunların genişliği ve sık, sık işlenişleriyle *insanlığa karşı suçlar* (Nuremberg Statüsü, M. 6) niteliğini kazandırmıştır.

Bu suçlar sürdürülmesini mümkün kılan bir saldırı savaşının tek sonucu olarak düşünülemez.

Vietnam halkının temel haklarını, birliğini ve barış iradesini engellemek amacıyla sistemli işlenişleri yüzünden Amerika Birleşik Devletleri Hükûmetini suçlu duruma sokan insanlığa karşı suçlar Nuremberg Mahkemesi kararına göre diğer suçları da kapsayan en ağır bir suç olan *saldırı suçunu oluşturan temel unsurlardan biri* olmaktadır.

MAHKEMENİN VARDIĞI SONUÇLAR

1. Amerika Birleşik Devletleri Hükûmeti, devletler hukukuna göre, Vietnam'a karşı saldırı eylemleri işlemiş midir?

— Oy - birliğiyle, *EVET*.

2. Örneğin, hastahaneler, okullar, sağlık tesisleri, barajlar v.b., gibi tamamen sivil hedefler bombardman edilmiş midir? Edilmişse, ne ölçüde?

Şu sonuca varmaktayız ki, Amerika Birleşik Devletleri Hükûmeti ve askerî kuvvetleri sivil halk, konutlar, köyler, barajlar, su setleri, sağlık tesisleri, cüzzam hastahaneleri, okullar, kiliseler, tapınaklar, tarihî ve kültürel anıtlar da dahil olmak üzere, sivil hedefleri büyük bir ölçüde kasıtlı, sistemli bombardman etmekle suçludur.

Bir çekimser oy dışında oy - birliğiyle şu sonuca da varmaktayız ki, Amerika Birleşik Devletleri Hükûmeti Kamboçya'nın egemenliğini, tarafsızlığını ve ülke bütünlüğünü ardarda ihlâl etmekle, bazı Kamboçya şehirleri ve köylerinin sivil halkına karşı saldırıda bulunmakla suçludur.

3. Avustralya, Yeni Zelânda ve Güney Kore Hükûmetleri, devletler hukukuna aykırı olarak, Amerika Birleşik Devletleri'nin Vietnam'a saldırısında ortağı mıdır?

— Oy - birliğiyle, *EVET*.

Üstelik, Vietnam ve halklarına karşı saldırı eylemleri ya da diğer suçlar işlenmesinde Tayland ve başka ülkelerin suç ortağı olup olmadığı sorunu da söz konusudur. Bu soruyu mahkemenin bu oturumunda inceleme imkânını bulamadık. Mahkeme gelecek oturumunda bu sorunun hukukî yönlerini inceleyecek ve isnad edilen bu fiillerin muhtemel kanıtlarını araştıracaktır.

Mahkeme Başkanı Jean Paul Sartre
Stockholm, 10 Mayıs 1967

Savaşanlarla sivil halk arasındaki ayrımın yalnız devletler hukukunun ana ilkelerinden biri olmakla kalmayıp «en büyük zaferi» olarak nitelendirilmesine rağmen, bazı Amerikan hukukçuları genellikle İkinci Cihan Savaşından sonra yayınladıkları araştırmalarda bu ayrımı, askerî zorunluluk açısından inceleyerek küçümsemektedirler.⁵⁷ Kadınlar ve çocuklar da dahil olmak üzere, savaşan devletlerin bütün yurttaşlarını öldürülebilecek düşmanlar olarak görmek Orta Çağlar'a gelinceye kadar genel teamüldü. Daha sonra, gerek Grotius gibi hukukçular, gerekse Rousseau gibi yazarların etkisiyle insanlığın vicdanı rahatsız olmağa, savaşanlarla savaşmayanlar arasındaki ayrım belirlenmeğe başladı. Bu ayrımı A. B. D. Hükûmeti de daha 24 Nisan 1863'de Harbiye Dairesi adına yayınladığı emirde de kabul ediyordu. Emir, uygarlık ilerledikçe, «düşman ülkeye mensup bir kişiyle o ülkenin silâhlı askerleri arasındaki ayrımın belirlenmeğe başladığını» söylemekteydi.⁵⁸ Oppenheim'in belirttiği gibi, artık, savaş «devletlerin *silâhlı*

⁵⁷. Lester Nurick, «The Distinction Between Combatant and Noncombatant in the Law of War,» *AJIL*, C. 39, No. 4 (October 1945), s. 680.

⁵⁸. *Ibid.*, s. 681.

*kuvvetleri yoluyla yaptıkları bir müsabakadır.»*⁵⁹ Karada Savaş Kanun ve Âdetlerine İlişkin Kuralları kabul eden 1899 La Haye Konvansiyonununun 25'inci Maddesine göre, «savunulmayan kasabalar, köyler, iskân yerleri ya da binalara saldırı ya da onların bombardmanı yasaktı. Uçağın icadından ötürü 1907 La Haye Konvansiyonunda bu madde ufak bir değişiklikle «*herhangi bir şekilde* saldırı ya da onların bombardmanı yasaktır» kelimeleriyle geliştirilmişti.⁶⁰ 1921'de Washington Silâhsızlanma Konferansınının kurduğu Hukukçular Komisyonu, 1923'te Amerikalı yargıç John Bassett Moore'un başkanlığında La Haye'de toplandığı zaman hava bombardmanının sadece belirli askerî hedeflere yöneltildiği takdirde meşru olduğu ilân edilmişti.⁶¹ Milletler Cemiyeti Silâhsızlanma Konferansınının 23 Temmuz 1932'de aldığı bir kararda da «sivil halka karşı hava bombardmanının kesinlikle yasak» olduğu belirtiliyordu.⁶² 22 Eylül 1937'de Japonya'nın Nanking'i havadan bombardman edeceği söylendiği sırada, Amerikan Hükûmeti «barışçı işlerle uğraşan kalabalık bir nüfusun oturduğu geniş bir bölgeyi bombalamanın gereksiz ve *hukuk ve insanlık ilkelerine* aykırı olduğu» nu ilân etmiş,⁶³ Japon Hükûmeti de bombardmanın sadece askerî tesislere yapılacağına dair teminat vermişti. Amerikan devletler hukukçusu Q. Wright'ın da Amerikan Hükûmetininin resmen yayınladığı *Kara Savaşı Kuralları*'ndan naklen belirttiği gibi, «savaş suçları arasında yasaklanmış silâhları kullanmak; hasta, yaralı ve tutsaklara kötü muamele etmek;...rehineleri öldürmek; ...savunulmayan yerleri, korunan binaları ya da askerî olmayan hedefleri bombardman etmek vardır...»⁶⁴ Amerika'nın hem kendi kabul ettiği bu kuralları, hem de savaş tutsaklarına yapılacak muamele ile ilgili 1949 Cenevre Andlaşmalarını defalarca ihlâl etmiş olduğu anlaşılmaktadır. 1 Aralık 1965 tarihli *New York Times* gazetesi şu haberi veriyor : «Cenevre'deki Kızıl Haç Uluslararası Komitesi...Amerika'nın tutsaklara muamele hususunda uluslararası

59. İtalikler benim. L. Oppenheim, *International Law*, London, 1940, C. II, s. 168.

60. Carnegie Endowment for International Peace, *Instructions to the American Delegates to the Hague Peace Conferences and Their Official Reports*, New York, Oxford University Press, 1916, s. 103-104.

61. Nurick, *op. cit.*, s. 691.

62. John W. Wheeler - Bennett, der., *Documents on International Affairs: 1932*, London, Oxford University Press, 1933, s. 179.

63. İtalikler benim. Nurick, *op. cit.*, s. 691-692; *Documents of International Affairs: 1937*, *op. cit.*, s. 683.

64. Q. Wright, «War Criminals,» *AJIL*, C. 39, No. 2 (April 1945), s. 274-275'den U. S., *Rules of Land Warfare*, 1940, Sec. 347.

andlaşmalara aykırı hareket ettiğinden gene şikâyetçi olmuştur.» Güney Vietnam Kurtuluş Kızıl Haçı da Güney Vietnam'a atılan kimyevî maddeleri ve onların insanlar, hayvanlar ve mahsul üzerindeki etkilerini bir yıl etüd ettikten sonra beyaz arsenik, çeşitli arsenik sodyum ve arsenik kalsiyum, insan etine girip eriten DNP. ve DNC, yaprak, çiçek ve meyvaların düşmesine, sığır gibi koca baş hayvanların ölümüne sebep olan ve insanlara da ziyan veren kalsik cyanamid gibi maddelerin bol miktarda kullanıldıklarını tespit etmiştir.⁶⁵ *New York Times* gazetesi napalm bombası da (devamlı olarak yanan ve söndürülemeyen kimyevî bomba) dahil olmak üzere, kimyevî bombaların kullanıldığını,⁶⁶ bu bombalarla öldürülen insanların «gerillacılar mı, yoksa sadece çiftçiler mi olduğunu anlamanın güçleştiğini».⁶⁷ hükûmetin ele geçirdiği gerillacıların «bir çoğunu öldürdüğünü» ve «öldürülenlerin çoğunun askerler yaklaşırken kaçmağa çalışan köylüler» olduğunu itiraf etmektedir. Amerikan uçakları hastahane, okul ve tapınakları bombalamakta, askerî hedeflere karşı etkili olmayan, fakat insan vücudunda yürüyerek cerrahî müdahaleyi çok zorlaştıran bilyeli bombalar kullanmaktadır. *Chicago Daily News* gazetesinin açıkça kabul ettiği gibi, «hükûmet Vietkong hastahanelerini kara ya da hava saldırılarında hedefler olarak kabul etmektedir.»⁶⁸ 3 Ekim 1965 tarihli *New York Times*'a göre, Vietnam'da 170.000 sivil öldürülmüş, 800.000 kişiye işkence edilmiş, 5.000 kişi yakılmış, 100.000 kişi yasaklanmış gazlarla yokedilmiş, 400.000 tutsak kamplara atılmıştır. Bazı tutsakların muhtelif organları koparılmaktadır. Güney Vietnam'da hükûmet binalarından birinin civarına bir dizi kulak asılmıştır. Bu ayrıntılı bilgi tutucu bir Amerikan gazetesi olan *New York Herald Tribune*'un 21 Temmuz 1965 tarihli nüshasında verilmektedir.

Fransız, Japon ve Amerikalılara karşı uzun yıllardanberi savaşmış olan Vietnamlıların gerçek barış, bağımsızlık ve özgürlük peşinde oldukları anlaşılmaktadır, fakat bu barıştan bir *pax americana*'nın da kastedilmediği açıktır. A.B.D. yeryüzünde en büyük iki askerî güçten biri olduğu halde, Vietnamlıların, Salamis'teki Yunanlılar gibi, koca bir devi durdurmayı başardıkları görülmektedir.

65. Russell, *op. cit.*, s. 35. Mahkemenin Genel Sekreteri Ralph Schoenman'ın 11 Nisan 1966 tarihli raporu da bunu doğrulamaktadır. *Ibid.*, s. 131-178.

66. 1 Ocak 1962; 19 Ocak 1962. *Life* dergisinin 25 Ocak 1963 tarihli nüshasında napalmın kullanımına dair resimler vardır.

67. 7 Temmuz, 16 Haziran, 25 Temmuz 1962.

68. Russell, *op. cit.*, s. 49'dan *Chicago Daily News*, 18 Ocak 1963.

Mahkeme kendine sunulan belgeleri yeterli görmeyerek verilen bilginin doğruluğunu özel araştırmacılarla yerinde de tahkik ettikten sonra iki noktada kararını verirken Amerika'nın davranışını dünya kamu oyuna bir kere daha ve etken bir şekilde duyurmuştur.